

”מדרגת השבת”

שיחת הרה”ג זלמן ברוך מלמד לפרשת ויקהל פקודי/פרה

מדרגת קדושת השבת • לשמור על המדרגה הרוחנית • מדרגת יום השבת • קחו מאתכם תרומה – שורש הנדיבות מאבות האומה • השבת והמשכן תיקון לחטא העגל • מצוות פרה וקה – תיקון לחטא העגל • מצוות פרה – תיקון שורשי לחטא ולטומאה • ספר שמות – הופעה גלויה של השכינה • הגאולה בשביל קידוש ה' • להיות מוכנים לגאולה

מדרגת קדושת השבת

נעסוק בעניינה של השבת המופיע בתחילת הפרשה:

”שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יְהִי לָכֶם קֹדֶשׁ שַׁבָּתוֹן לַה” (שמות לה, ב).

נביא מדברי הזוהר (שמות ר”ד ע”ב):

”בשבת שורה על אדם מישראל נשמה יתרה והיא מסלקת כל עצבות וכעס, ולא נמצאת בה רק שמחה למעלה ולמטה. ועל כן כתוב ”וְשָׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת” (שמות לא, טז) את מה לשמור - את הרוח השורה על כולם. על זה נאמר ”כָּל שֹׁמֵר שַׁבָּת מִחֻלָּו” (ישעיהו נו, ו) ורוח זו השורה מלמעלה מקשרת בין ישראל לאביהם שבשמיים כמו שנאמר ”בֵּינִי וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל” (שמות לא, יז), החלק העליון שבישראל, החלק הרוחני הפנימי הנשמתי, מתענג בתענוג עליון מזיו עליון, והחלק התחתון מתענג בסעודות שבת במאכל ומשתה ולבוש יקר. בשבת

שורה על ישראל נשמה יתרה שגורמת נחת רוח, מנוחת נפש. מסתלקים כל צער כל כעס כל עצבון, כאשר יוצאת השבת נאמר וינפש וי נפש כלומר וי לנפש שאבדה, הנפש האלוקית.

אני מביא את הדברים הללו, כי אנחנו צריכים לחיות אותם. בשבת שורה נשמה יתרה בישראל. זה הדבר העיקרי שקורה בשבת, משהו רוחני מאוד, פנימי מאוד, חזק מאוד, ומציאותי מאוד. וצריך לחוות את העומק הזה, את הרוח הגדולה הזאת ששורה על ישראל.

ממשיך הזוהר ואומר (שמות ר"ד ע"ב – ר"ה ע"א):

בשבת כיוון שרוח זו שורה על העולם, כל הרוחות הרעות וכל המקטרגים מסתלקים. לא צריך להתפלל על שמירה, כי סוכת שלום פורשת כנפיה עליהם והם נשמרים מכל – כלומר, שבת היא גם זמן שישראל שמורים. ישראל שומרים את השבת והשבת שומרת כביכול, ולכן באמת לא בכל הנוסחאות אנחנו אומרים בברכת השכיבנו את המילים של השמירה, בנוסח ספרדי לא אומרים אותם. ובחתימה כולם משנים ובמקום לשון שמירה, 'השומר עמו ישראל לעד', אומרים 'הפורש סוכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים'. אין כאן סיום של שמירה, כי לא צריכים שמירה. אמנם הזוהר מביא שכתוב שלא יסתובב יחידי בליל שבתות הוא דן בזה אבל נשאר בעניין הזה, שעניינה של השבת שישראל נמצאים באיזו מסגרת רוחנית כזאת ששומרת עליהם מכל דבר.

עוד אומר הזוהר (שם ר"ה ע"ב) - שיום שבת הוא יום הנשמות, ביום הזה נשמת כל חי תברך. כלומר, התפילה הזאת שאנחנו אומרים 'נשמת כל חי' היא מיוחדת לשבת. זו לא סתם תפילה שאומרים מתי שמתחשק, צריך להגיד אותה מתי שזה מתאים. בשבת שזה יום נשמת, יום שהנשמה היא הדומיננטית, יותר חזקה ויותר עוצמתית ביחס לשאר הכוחות, ביום זה מתאים לומר 'נשמת כל חי תברך'. הכול בגדלות. בברכת יוצר המאורות אנחנו אומרים את א' ב' אבל לא במילה מילה כמו שאומרים ביום חול אל ברוך וכו', אלא 'אל אדון על כל המעשים, ברוך הוא מבורך בפי כל הנשמה' כל אות זה משפט. זה לא מקרה, כל דבר הוא מכוון.

לשמור על המדרגה הרוחנית

עוד נקודה שהוא אומר "אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי" (שמות טז, כט). בשבת אסור לצאת מחוץ לתחום, זה לא רק במובן הפיזי, אלא גם במובן הרוחני הפנימי. יש מקום רוחני, דרגה רוחנית, אטמוספירה רוחנית שבה האדם נמצא בשבת, וצריך לשמור על המדרגה הזאת. "אַל יֵצֵא אִישׁ מִמְקוֹמוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי", במשמעות הפנימית, מקום במובן הפנימי כמו שנאמר: "בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְקוֹמוֹ" (יחזקאל ג, יב), וכן "הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אֶתָּה עוֹמֵד עָלָיו" (שמות ג, ה). בשבת צריך להיזהר שלא לצאת מהמקום הרוחני הקדוש. זה כבר תרגום, לא בדיוק בלשון הזוהר, לכן כתוב 'הנה מקום אתי' כלומר, הקב"ה לא נמצא במקום אלא יש אתו מקום, הוא יוצר את המקומות הוי אומר 'אל יצא איש ממקומו', זו מדרגה רוחנית שאדם נמצא בה בשבת והוא צריך לשמור על המדרגה הזאת.

מדרגת היום של השבת

ועוד בזוהר (שם ר"ז ע"ב), בליל שבת אנחנו אומרים קידוש, ובשבת בבוקר אין קידוש ממש, קוראים לזה 'קידושא רבה', בסגיי נהור שזה בעצם לא קידוש רק ברכת הגפן. אומר הזוהר כי המדרגה של היום לא דרושה לה קידוש, השבת מקודשת מצד עצמה. יש מדרגות, יש לילה ויש יום. בלילה של שבת צריך שישראל יקדשו את השבת. היינו מבינים כפשוטם של דברים, שקידוש יש בהתחלת השבת והשבת היא מתחילה בלילה, וממילא הקידוש הזה חל על כל היום כולו, ואף על פי כן מוסיף כאן הזוהר ואומר שהנשמה יתירה ששורה על האדם בשבת, יש לה דרגות. בליל שבת יש מדרגה אחת של הופעה רוחנית פנימית נשמתית. וישראל צריכים להוסיף בקדושה ולקדש את השבת, ובבוקר אין צורך. לא מפני שהמדרגה פחותה, להפך, מדרגת היום היא כל כך גדולה שלא צריך שאנחנו נשתתף בה בקדושה של השבת, היא קדושה מעצמה.

'קחו מאתכם תרומה' – שורש הנדיבות מאבות האומה

בהמשך הפרשה הפסוק אומר:

"קְחוּ מֵאֲתֶכֶם תְּרוּמָה לַה' כָּל נָדִיב לְבוֹ יְבִיֵאָה אֶת תְּרוּמַת ה'" (שמות לה, ה). הלשון 'קחו מאתכם' צריכה קצת ביאור. היה צריך להיות כתוב 'תנו מאתכם תרומה', כל אחד צריך לתת תרומה לה', לא לקחת. אפשר להסביר את זה כפשוטו, שיהיו אנשים ממונים שהם יקחו מישראל. ואפשר גם להבין שזה מכוון לכל אדם בפני עצמו. כל אדם צריך לחנך וללמד את עצמו. הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה בהתחלה (פ"א ה"ג) אומר שכל אדם צריך ללמד את בנו תורה, ואם אביו לא לימדו, הוא צריך ללמד את עצמו. למה הוא אומר בלשון כזאת, שיאמר שאם אביו לא לימד אותו, הוא צריך ללמוד, מה זה ללמד את עצמו - יש הלכות מלמדים, אבא צריך ללמד את בנו, ואם האבא לא לימד את בנו, האדם צריך להיות המלמד של עצמו. יש באדם כוחות שונים, מדרגות, יש את השכל, ויש את המידות, והשכל צריך להנהיג את הכוחות שתחתיו, הוא צריך לשלוט בהם, הוא צריך לקחת מעצמו ולתת. 'קחו מאתכם תרומה', כלומר יש כאן הדרכה שאדם צריך לדעת שיש בתוכו כוח מנהיגותי, ויש כוחות שהם מונהגים בתוך תוכו. אדם עצמו זה כמו מדינה שלמה, יש בה חלק מלכותי וחלק אחר של שאר כוחות, וצריך לדעת להנהיג את עצמו. "מי שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים" (ברכות 1:), פירש הרב צבי יהודה, מי שיש בו יראת שמיים דבריו נשמעים, ראשית כל לעצמו, קודם כל הוא שומע בקול עצמו, וכאשר דבריו נשמעים לעצמו, אז בסופו של דבר, דבריו נשמעים גם לאחרים. אם הוא מנהיג, יש לו כוח מנהיגות, זה בראש ובראשונה צריך להתבטא בו. שיהא הוא מנהיג את עצמו. ואם הוא מנהיג את עצמו, אז הוא גם מנהיג אחרים. אדם לא יכול להנהיג אחרים אם הוא לא יודע להנהיג את עצמו. המשמעות של הדברים שלו היא שטחית, כי אם מה שהוא אומר לאחרים, הוא לא עושה בעצמו, אז זה לא פועל על האחרים. אבל אם אדם מנהיג את עצמו, לוקח מעצמו כוחות, לוקח מעצמו תרומה, ממון, ונותן, יש פה שליטה עצמית. קחו מאתכם תרומה', 'כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה'. יש כאן שליטה עצמית, הכוונה עצמית.

נעמוד על עוד נקודה מאד פנימית. התעוררתי לה מדברי הזוהר בהמשך (שמות קצ"ז ע"ב).

קחו מאתכם תרומה - שורש הנדיבות מאבות האומה

"קְחוּ מֵאִתְּכֶם תְּרוּמָה לַה' כֹּל נְדִיב לְבוֹ יְבִיֵאָה אֶת תְּרוּמַת ה'" – 'כל נדיב לבו', האבות נקראו נדיבים. אומר הזוהר, כשאדם מתנדב זה בא מאיזו תכונה שהוא ירש אותה מהאבות. כשהאדם מגלה תכונה של נדיבות, נמשכת כעת על ידו התכונה של האבות שהיו נדיבי לב. כאילו האבות מופיעים על ידו. הוא כאילו ממשיך איזה מהלך שהוא מתחיל מקדמת דנא, מהשורשים של האומה. התכונה הזאת היא תכונה עוד יותר עמוקה, היא תכונה אלוקית. כל מה שיש בתוכנו, המידות הטובות, שורשם למעלה בנשמה האלוקית שהיא טובה וחפצה להיטיב ויש בה כוח הנדיבות. הוי אומר, שכשהאדם עושה איזו פעולה, הוא צריך לדעת שלפעולה הזאת יש משמעות מאוד עמוקה, היא נמשכת משורשים קדומים עמוקים מאוד, כלליים מאוד, כלל ישראליים. וכל מה שהוא עושה, זה בעצם מבטא איזה מעשה טוב, איזו נדיבות לב, איזו הופעה פנימית שהיא מעוררת את שורשי התכונה הזאת ממקורה ממש. כל הדורות שהוא יורש אותם, שהוא בא מכוחם, הם מופיעים כאן עכשיו בתכונה הזאת. וכל אדם ואדם קשור עם שרשרת כל הדורות. כל אדם קשור עם מקורו העליון.

'כל נדיב לבו יביאה את תרומת ה' היה צריך לכתוב 'יביאה תרומה לה', מה זה תרומת ה' - הכוונה שבעצם מה שאנו נותנים זה תרומת ה', כי כל מה שיש לנו, שלו. "לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם ה' צְבָאוֹת" (חגי ב, ח). כל מה שיש בידי אדם זה של ריבונו של עולם, ומה שאנחנו נותנים לו, זה בכלל משלו. אז אתה לוקח כאן משהו שנמשך מריבונו של עולם, שהוא נמצא עכשיו אצלך, ואתה מחזיר אותו אל מקורו. אתה מחבר בעצם את ההשתלשלות האלוקית שהשתלשלה והופיעה אצלך בממון, והופיעה אצלך בלב בתכונה, ואת שניהם אתה מביא עכשיו לריבונו של עולם. את הלב את הנדיבות לב שהשורש שלה מהמקור העליון, ואת הכסף

ואת הזהב בפועל וכו' שזה גם כן שייך לריבונו של עולם, ואתה מקרב את זה אליו. כל פעולה טובה שאדם עושה, כל פנייה לריבונו של עולם, היא בעצם מחברת את ההשתלשלות האלוקית אל מקורה. לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. השכינה היא הופעה שמופיעה אצלנו ואנחנו לוקחים את ההשראה הזאת, את הרצון הזה, את הכוונה הזאת, את המצווה, ומוסרים אותה לריבונו של עולם. עושים כאן ייחוד. כל מעשה שאדם עושה, הוא צריך להתבונן. יש למעשה הזה משמעויות מאוד עמוקות, זה לא מעשה מנותק, שעכשיו פתאום התלהבתי והתנדבתי. זה נובע מחינוך. זה נובע ממקורות פנימיים, ממורשה. זה נובע מהעצמיות. זה נובע מהרבה שלבים קודמים. כל אדם הוא נמשך מהאבות. כל מעשה הוא לא מעשה פרטי, הוא לא מנותק, זה לא שיש נשמה בודדת, אלא הכול קשור ושזור, הכול קשור במקור העליון. כך צריכים לחיות את מעשי המצוות שאנחנו עושים, לעשות אותם עם הבנת העומק והשורש של המעשים האלה.

השבת והמשכן תיקון לחטא העגל

"וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת כָּל עֵדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם" (שמות לה, א). יש כאן מצוות שבת ואחר כך מצוות המשכן ושתי המצוות הללו באות לכפר על חטא העגל. במהות שלהן, הן תיקון לחטא העגל. וכך גם הלשון, 'ויקהלו על אהרן', זה קרה בחטא העגל, הם נקהלו, צריך עכשיו לעשות תיקון אז 'ויקהל משה את כל עדת בני ישראל'. על העגל הם אמרו 'אלה אלהיך ישראל', וכאן 'ויאמר אליהם אלה הדברים' 'אלה'. צריך לתקן את ה'אלה' ב'אלה הדברים אשר ציווה ה' לעשות אותם'. מה הדברים שה' ציווה לעשות, שבת ומשכן. שבת זה תיקון לחטא העגל. הכיצד, חטא העגל זה חטא של עבודה זרה, וכל מי ששומר שבת, אומרים חז"ל (שבת קיח:), אפילו אם עובד עבודה זרה כאנוש שהוא היה הראשון לעובדי עבודה זרה, מחול לו. "אֲשֶׁרִי אָנוֹשׁ יַעֲשֶׂה זֹאת.. שִׁמְרֵ שֶׁבֶת מִחֻלָּו" (ישעיהו נו, ב). כלומר מי שאפילו עבד עבודה זרה כאנוש,

אבל אם הוא שמר שבת מחול לו, השבת היא מחילה על עבודה זרה. לכאורה, חטא עבודה זרה הוא חטא איום ונורא, מדוע שמירת שבת גורמת שנמחל לו. שמירת שבת זו הכרזה שיש בורא עולם. "כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ וַיְבִיחַ הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת וַיְנַפְּשׁ" (שמות לא, יז) מי ששומר שבת, מכריז שהוא מכיר בעובדה הזאת שריבונו של עולם ברא את עולמו. ההכרה הזאת, הכרה של אמונה מוחלטת, אומרת שגם כל הכוחות שיש בעולם, הם כוחות שריבונו של עולם ברא אותם, ממילא מתבטלת המשמעות של עבודה זרה שהוא עובד, כי הרי הוא מכריז בשמירת שבת שהכול ממקור עליון. צריכים להבין שעובדי עבודה זרה שחז"ל מתכוונים להם בכמה מקומות, הם לא מרדו בריבונו של עולם, הם לא הפסיקו להאמין בה'. הם פסחו על שתי הסעיפים, גם האמינו בקב"ה וגם חשבו שלכוחות האלה של עבודה זרה יש איזה כוח שמשך אותם להשתמש בהם, כוח של כשפים כאלה. וזה מה שאלהו אומר: "עַד מַתִּי אֶתֶם פְּסָחִים עַל שְׁתֵּי הַסְּעִפִּים" (מלכים א, יח, כא). זאת אומרת, אתם מאמינים בקב"ה, אז למה אתם גם עובדים עבודה זרה!? אז מי ששומר שבת הוא מאמין, אלא מה, הוא נמשך, הכוח של שמירת שבת, מבחינה מסוימת כביכול, לא באופן מוחלט, כי מי שעובד עבודה זרה יש אתו בכל זאת איזה חשבון. אבל כוח של שמירת שבת, יש בו איזו בחינה שאפילו עובד עבודה זרה מחול לו. זה הכוח של שמירת שבת. אז מיד אחרי חטא העגל שהוא עבודה זרה, התיקון הוא שבת. וגם כל מי שעובד עבודה זרה זה כאילו ביטל את כל המצוות כולן, ומצד שני להפך כל מי ששומר שבת, כאילו קיים כל המצוות כולן. והתיקון השני זה המשכן שהוא כמובן תיקון של חטא העגל, במובן הזה שהוא פנייה לריבונו של עולם דרך עבודת ה'. ההפך מעבודה אחרת, עבודה זרה. .

מצוות פרה כחוקה – תיקון לחטא העגל

השבת הייתה שבת פרשת פרה, ויש בדברי חז"ל (מדרש תנחומא חקת ח), שמצוות פרה היא גם כן תיקון לחטא העגל. משל לשפחה שעובדת בבית המלך

בבית האדון ובנה לכלך באה האמא ומנקה את מה שלכלך הבן. וכך גם הפרה היא האמא של העגל העגל עשה נזקים וקלקולים והפרה מנקה את מה שהתכלך על ידי העגל. צריך להבין איך מצוות פרה מכפרת על חטא העגל.

אפשר להבין פשט פשוט, חטא העגל, כפי שפירש הכוזרי הוא לא היה ממש נטייה לעבודה זרה, אלא רצו ממלא מקום למשה לעבוד את ה', משה לא בא, וצריך מנהיג, מנהיג כזה עם כוחות רוחניים לא טבעיים, אז חשבו שאולי נעשה משהו 'במקום', שהוא יהיה מקשר בין ישראל כביכול לאביהם שבשמיים. רצו לעבוד את ה' לא על פי ה'. על זה הכוזרי חוזר ומשנן, שעיקר עניינם של ישראל לעבוד את ה' על פי ה'. לא מספיק הכוונה הרצויה, צריך גם שמעשיך יהיו רצויים. כלומר, רק הקב"ה יכול להדריך אותנו איך לעבוד אותו. האדם לא יכול בעצמו להגיע להבנה איך לעבוד את ריבונו של עולם. חטא העגל, זה חטא של טעות, שאפשר לעבוד את ה' גם בצורות אחרות, לא על פי ה'. ופרה אדומה היא חוקה. 'חוקה חקקתי', היא לא מובנת, היא הוראה שאת הקב"ה צריך לעבוד כמו שהוא אומר ולא כמו שאדם חושב שאפשר לעבוד. צריך לעבוד לא על פי הרגש אלא על פי הדרכה אלוהית. זה הפשט.

מצוות פרה אדומה – התיקון השורשי לחטא ולטומאה

אבל אם נתעמק עוד יותר, חכמינו זיכרונם לברכה אומרים, שאילולי חטאו ישראל בחטא העגל, והיו ניתנים הלוחות הראשונות, הייתה מתבטלת המיתה. ישראל היו מגיעים למצב של אדם הראשון לפני החטא. חטא העגל דומה לחטאו של אדם הראשון. אם לא היו חוטאים בחטא העגל לא הייתה גלות. כלומר, אילולי חטאו בחטא העגל, היו בעצם מגיעים לשיא, למטרה, לימות המשיח, לימים של שלמות. אדם הראשון חטא, וחז"ל אומרים שהוא חטא בכמה חטאים, אכל מעץ הדעת בלי רשות, יש כאן גם גזל, ויש גם צדדים של שבע המצוות של בני נח, ביניהם עבודה זרה, ועל ידי חטאו הוא הביא מיתה לעולם.

והרב זצ"ל בספר אורות, אומר, שפרה אדומה יש לה עומק גדול מאוד. עניינה של הפרה האדומה זה לעשות תיקון שורשי. כנסת ישראל עניינה לתקן תיקון מן השורש את סיבת החטא. המוות בא לעולם בגלל החטא, אילולי חטאו של אדם הראשון לא היה מוות בעולם. בגלל שיש מוות יש גם טומאה, טומאת מת. כדי לסלק את הטומאה צריך לסלק את המיתה. שלא יהיו יותר מתים. כדי לסלק את המיתה צריך לסלק את החטא שגורם למיתה. זאת אומרת, בעצם הפרה האדומה שמטהרת מטומאת מת, היא בעצם מכוונת לדבר הרבה יותר עמוק. לא בדיעבד אחרי שנטמאים ואחרי שיש מיתה, והמיתה היא בגלל החטא, עכשיו בדיעבד ניטהר מהטומאה הזאת על ידי פרה אדומה. המגמה של כנסת ישראל שמרומזת במצווה הזאת, היא לסלק את הסיבה השורשית שגורמת בכלל לטומאה, לסלק את החטא מעיקרו. להביא את העולם לתיקון טהור ושלם. זה עניינה של הפרה, בעצם זה מאוד מתאים שזה נגד חטא העגל. כי חטא העגל הוא דומה לחטאו של אדם הראשון שהביא מיתה לעולם. חז"ל גם אומרים שהעבודה זרה מטמאה. היא לא רק איסור אלא גם גדר של טומאה. המגמה של פרה אדומה לסלק את הטומאה מהעולם, לסלק את סיבת הטומאה. זה עניינה של הגאולה העתידה, לא רק לתקן בדיעבד, אלא לעקור מן השורש את הקלקול כאילו לא היה בכלל.

אדם הראשון חטא, ויכול להיות שיש מקום להסביר, לאדם הראשון ניתנה בחירה חופשית, והנחש המפתה אמר לו, אם אתה לא תפעל פעם נגד ריבונו של עולם, זאת אומרת שאין לך בחירה חופשית. אם אתה תמיד עושה רק את רצונו של ריבונו של עולם, אז איפה הבחירה שלך, אז תחטא לשם שמים, השטן יודע גם לפתות לשם שמיים.. הוא אמר לו פעם אחת לא תשמע בקול ה', אחר כך תעבוד אותו. וכך יראו שאתה באמת עובד מבחירה חופשית. השטן הזה לא היה רק אז, הוא נמצא במשך כל הדורות, הוא בא ומפתה לשם שמים, אבל בעצם בעומק העניין, כאילו היה כאן הכרח. החטא הזה היה כאילו מוכרח. וכנראה גם חטא העגל היה כאילו מוכרח. כלומר ישראל לא יכלו להתרומם למדרגה העתידית הגדולה, עם מעמד הר סיני ומתן הלוחות, הם עוד לא היו ראויים למדרגה הזאת. כך היה הסדר האלוקי גם אצל אדם הראשון. זו הייתה התוכנית שבאמת מוכרח

היה להתגלגל שיהיה חטא, אבל הקב"ה הראה לאדם הראשון את המצב העתידי איך יהיה לעתיד לבוא. והלעתיד לבוא צריך לבוא כנראה דרך נפילה, אבל מתוך מצב שאדם כבר יודע לאן הוא שואף. זה בעצם מה שהיה גם במתן תורה. חז"ל אומרים לנו שבמתן תורה, דבר ה' כל כך חדר ללבבות, שלא היה אפשר לשכוח אותו. וישראל ראו שאור ה' ממלא אותם באופן מוחלט. לא ישכחו דבר ממה שהקב"ה מצווה, והם נבהלו מהמצב הזה כי הם עדיין לא היו ברי הכי לקבל את המעלה הזו. אבל הקב"ה הראה להם מה יהיה, ואז באה הנפילה, וזה תפקידם של כל הדורות לשאוף אל המגמה הזאת שהתגלתה אלינו במעמד הר סיני, ושקודם לכן, אדם הראשון ראה אותה לפני החטא. יש קשר בין שני השלבים הללו בהופעה של המציאות, חטא אדם הראשון, ואחר כך חטא העגל. עדיין לא יכולנו להגיע למדרגה הזאת הרוחנית העוצמתית. זה עניין של תהליך שאנחנו צריכים לעבור אותו. שאנחנו נהיה שותפים לו. באו הלוחות השניים ואנחנו כבר שותפים. "פֶּסֶל לָךְ שְׁנֵי לַחַת אֲבָנִים" (שמות לד, א), אנחנו צריכים להשתתף. אדם צריך להשתתף ולעלות למדרגה העליונה שהקב"ה רוצה לתת לו, לגן עדן, למדרגה של השלמות, של אור ה' שמאיר וממלא אותו בכל מהותו. אבל זה צריך לבוא מתוכו. וזה אנחנו עושים כל הדורות, זה עניינו של המשכן. "וַיַּעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וַיִּשְׁכַּנְתִּי בְּתוֹכְכֶם" (שמות כה, ח), להשרות את השכינה בתוכנו.

ספר שמות – הופעה גלויה של השכינה

סיימנו השבת את ספר שמות, ובכך סיימנו את שני הספרים הראשונים ספר בראשית ספר הבריאה, ספר ההופעה האלוקית כבורא עולם בתוך הטבע, לא מעל הטבע. האבות חשים את המציאות האלוקית בתוך הטבע, הם מכירים את ריבונו של עולם מתוך המציאות, מתוך שמתבוננים בטבע ורואים שריבונו של עולם הוא המנהל אותו. זה מדרגה מיוחדת של האבות. וספר שמות, כשמו כן הוא. שמות, שם זה הופעה, זה התגלות. ספר שמות, עניינו, הופעה אלוקית גלויה מעל הטבע, ביציאת מצרים, בקריעת ים סוף, ובמעמד הר סיני. הופעה אלוקית גלויה

לא טבעית, מעל הטבע, עוצמתית, שאי אפשר להסתפק אחריה בכלל. רואים את ריבונו של עולם. מה שראתה שפחה על הים לא ראה יחזקאל (מכילתא דשירה ג). "וַיִּרְאוּ הָעָם אֶת ה' וַיֹּאמְרוּ בְּה' וּבַמָּשָׁה עֲבָדוּ" (שמות יד, לא). האמונה היא ברורה, רואים. ובזוהר כתוב לא רק מה שראתה שפחה על הים לא ראה יחזקאל, אלא גם במתן תורה כך, הפחותים ביותר ראו יותר מיחזקאל, וקל וחומר אלה שהיו במדרגות יותר גבוהות. אלה מעמדות עליונים שרואים את ריבונו של עולם במציאות, רואים שריבונו של עולם נמצא. אבל כל המעמדות הללו היו מעמדים זמניים, קריעת ים סוף, מתן תורה, והניסים שהיו במצרים, אלו היו ניסים. לא היה סדר, היה סדר מעל הטבע, כי ברגע שזה יהיה סדר זה כבר יהיה טבע ולא יראו את ריבונו של עולם. רואים את ריבונו של עולם כשיודעים שיש טבע, ופתאום הטבע משתנה, אז רואים את יד ה'.

הופעה ממשית של השכינה במשכן

וכעת בפרשיות האחרונות, יש הופעה אלוקית מסודרת במקום. לא השראת שכינה חד פעמית, ולא איזה אירוע חריג, אלא מציאות קבועה של "וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְּתוֹכְכֶם". זו דרגה חדשה שישראל מקבלים שלא פסקה לגמרי. אחרי שנחרב הבית לא חזרנו למצב שהיה לפני המשכן, לפני ששרתה שכינה. כל מדרגה שעלינו אליה, נשארה איתנו. גם כשירדנו, לא ירדנו למדרגה שלפני העלייה. המדרגה של השראת השכינה נשארה איתנו אלא שהיא כמוסה. בהופעת השכינה בקביעת מקום, ישראל במדרגה חדשה שיש בתוכם השראת שכינה. ואכן לפני סיום מלאכת המשכן, כשבנו והכינו את כל הכלים, אומרים חז"ל (שמות רבה נב, ג - ד) שחששו כל הבונים לסיים את בניית המשכן ולא יכלו להקימו עד שבא משה והקימו. ליצני הדור היו אומרים, האם תשרה שכינה במעשה בשר ודם ילוד אישה?! איך זה יכול להיות?! התלוצצו, ואז כנראה כל אלה שעסקו בזה גם נבהלו, הם יבנו את כל הבניין, וישימו את כל הכלים בפנים, ואם לא תשרה שכינה, מה יהיה, אולי הם חיסרו בכוננתם, אולי הם לא עשו את הדברים

בשלמות, ובסוף לא תשרה שכינה. זה יהיה איום ונורא. פתאום אחזה אותם
 חלחלה ורעדה עד שבא משה והקימו.

"וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שמות מ, יח), "וְלֹא יָכַל מֹשֶׁה לָּבוֹא אֶל אֱהֹל מוֹעֵד כִּי
 שָׁכַן עָלָיו הָעָנָן וַיְכַבֹּד ה' מְלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן" (שם פסו' לה). זו ממש מציאות ממשית
 שרואים אותה. צריך להבין שהענן הזה הוא מסתיר את השכינה כמו ענן שהוא
 מסתיר את השמש. אנחנו מבינים שהענן הזה מסתיר, ההופעה הזאת היא הופעה
 שהפנים שלה מוסתרת, אבל רואים משהו מוחש. כך אותו דבר קרה כששלמה
 המלך בנה את בית המקדש. "וַיְכַבֹּד ה' מְלֵא אֶת-הַבַּיִת" (דברי הימים ב, ז, א),
 מציאות של השראת שכינה. ומהמציאות הזאת נשאר ממנה תמיד 'הרשימו'. גם
 כשחרב בית המקדש, לא נמחקה ההשראה הזאת. וגם שגלינו מארצנו, וגם שאין
 לנו לא משכן ולא מקדש, משהו מהגודל הזה נשאר, יש שכינה בישראל. ואנחנו
 כמובן מצפים לגילוי שכינה המלא, להופעה גלויה, שנראה בעיניים המוחשיות
 והרוחניות ממש את הופעת ה' הגלויה עלינו.

הגאולה בשביל קידוש ה'

ועל זה באה ההפטרה, הפטרת פרשת פרה שהיא בעצם נבואה שמתגשמת בדורנו.
 אתם יודעים שיש חילוקי דעות בין בני התורה ותלמידי החכמים איך להסתכל
 על התקופה הזאת. האם יכול להיות שהגאולה תהיה בלי תשובה, הייתכן כדבר
 הזה, שדווקא בדור כזה שיש ירידה רוחנית כזאת והפקרות ומתירנות וקלקולים
 כאלה תהיה גאולה, לעומת דורות הראשונים, שרובם ככולם היו נאמנים לתורה
 ושומרים על תורה ומצוות ולא זכו לגאולה. איך דווקא בזמננו שיש כזאת ירידה
 רוחנית, תהיה גאולה - זה לא מסתבר, אז כנראה זה משהו מקרי. אז יש כאלה
 מהקיצוניים שבקיצוניים שאומרים שזה יחלוף. ויש כאלה אומרים שזה כלום,
 אין קשר בין התהליך הזה שישראל עולים לארץ ישראל לגאולה. זה לא קשור.
 זה לא משהו שקשור עם קודש, עם תורה ומצוות. ומה שקורה שיש אנשים
 שמתחזקים זה לא קשור לגאולה, זה לא קשור עם החזרה לארץ ישראל ולתהליך

קיבוץ גלויות. אבל הנביא אומר שזה כן קשור, ודווקא הנביא צופה שיכול להיות שתהיה תופעה כזאת. הקב"ה יחזיר את ישראל לארץ ישראל, מפני שהמציאות שלהם בחוץ לארץ זה חילול ה'. וכך מפרשים המפרשים את הפסוק הזה בדברי הנביא: "וַיָּבֹאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם וַיַּחְלְלוּ אֶת שֵׁם קִדְשִׁי בְּאָמַר לָהֶם עִם ה' אֱלֹהֵי וּמְאָרְצוֹ יֵצְאוּ" (יחזקאל לו, כ). "וַיָּבֹאוּ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁם", מה זה ויבוא? מי בא - ריבוננו של עולם. הוא בא ורואה שהגויים שם אומרים שעם ה' אלה, הקב"ה לא יכול היה להציל אותם, והוא חלש חס וחלילה, וזה חילול ה'. מה החילול ה' - לא שהם לא מקיימים תורה ומצוות, אלא העובדה שישראל נמצאים בחוץ לארץ וסובלים, זה החילול ה'. ולמה 'עם ה' אלה ומארצו יצאו' בגלל החטא. 'מפני חטאינו גלינו מארצנו', אבל החילול ה' הוא שכאילו הגויים אומרים שהקב"ה לא יכול היה להציל את ישראל מיד אויביהם, ובגלל זה ישראל בגלות. זה מה שמשמע טען כלפי ריבוננו של עולם, שלא יגידו בזמן שחטאו בחטא המרגלים, שהקב"ה לא יכול לשמור על ישראל, ולכן הוא הרג אותם במדבר. והקב"ה שומע למשה וסולח לישראל. וגם אחרי חטא העגל, אומר משה אותם דברים, שלא יהיה חילול ה'. כלומר, שישראל נפגעים זה חילול ה'. זה נכון שגם כשהם חוטאים, זה חילול ה'. אבל חילול ה' עוד יותר כללי, זה כאשר עם ישראל נמצא בצרות, וזה חילול ה'. והקב"ה לא רוצה שיתחלל שמו. "וְאֶחָמֵל עַל שֵׁם קִדְשִׁי אֲשֶׁר חָלְלוּהוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה" (יחזקאל לו, כא). כלומר אשמתם שהם חטאו, אבל עכשיו כשהם בגויים אשר באו שם, נוצר מצב של חילול ה'. "לָכֵן אָמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל... לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל" (יחזקאל לו, כב). הגאולה היא לא באה בגלל שאתם צדיקים, "כִּי אִם לְשֵׁם קִדְשִׁי אֲשֶׁר חָלְלֵתֶם בְּגוֹיִם אֲשֶׁר בְּאֶתְּם שֵׁם: וְקִדְשֵׁתִי אֶת שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְּחַלֵּל בְּגוֹיִם אֲשֶׁר חָלְלֵתֶם בְּתוֹכָם וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי ה'... בְּהַקְדְּשִׁי בְּכֶם לְעִינֵיהֶם: וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם מִן הַגּוֹיִם וְקִבְצֵתִי אֶתְכֶם מִכָּל הָאֲרָצוֹת וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל אֲדַמְתְּכֶם: וַזְרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטִהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם" (יחזקאל לו, כג - כה). איפה הקב"ה יטהר אותנו - בארץ ישראל. לא שקודם הוא יחזיר את ישראל בתשובה והם יהיו צדיקים ואז יביא אותם לארץ ישראל. קודם

הוא יביא אותנו לארץ ישראל, ואחר כך יטהר אותנו. הוא לא עושה את הטהרה הזאת בחוץ לארץ. בחוץ לארץ, ארץ טמאה, אי אפשר לטהר. אז קודם הוא מחזיר אותנו לארץ ישראל, ואחר כך: "וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטַהַרְתֶּם מִכָּל טְמֵאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם: וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חָדָשׁ אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְהִסֵּרְתִּי אֶת לֵב הָאֲבֹן מִבְּשָׁרְכֶם וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר: וְאֶת רוּחִי אֶתֶן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחַקֵּי תִלְכוּ וּמִשְׁפָּטֵי תִשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם" (יחזקאל לו, כה – כז). זה מה שקורה היום. דברי הנבואה ממש מתקיימים בפועל. הקב"ה מחזיר את ישראל לארץ ישראל לפני שהם חוזרים בתשובה, ואחר כך פה בארץ ישראל הוא מחולל תנועת תשובה ומטהר אותנו מטומאותינו. בהתחלה הוא מטהר, ואחר כך לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, מדרגות מדרגות. לאט לאט ישראל עולים במדרגות הקודש. זה דבר הנבואה. ואנחנו ברוך ה' נמצאים בתוך התקיימותה ממש בפועל. אנחנו נמצאים בתהליך הזה, ובידינו לקדם אותנו.

להיות מוכנים לגאולה

הזכרנו מקודם שעניינו של העולם הוא שאנחנו נהיה שותפים במגמה האלוקית. לא יכולים לקבל הכול רק מלמעלה, צריך להיות שותפים. הקב"ה עוזר לנו מאוד, הוא לוקח אותנו, הוא מקדם אותנו, אבל כמובן שגם לנו יש תפקיד להיות שותפים יחד עם הקב"ה בגאולתם של ישראל. ומי שמבין את זה, ומכיר את זה, מי שמבין את המציאות המיוחדת שעם ישראל נמצא בה - וזכינו להיות מאלה שמבינים - אז עוד יותר מוטל עלינו התפקיד המיוחד לחיות את הדברים.

הזכרתי מקודם, שכל מצווה שעושים, צריך לדעת שהיא לא מצווה קטנה היא מצווה גדולה מאוד, משמעותית מאוד. לא רק מצווה, כל איזו שאיפה, כל איזה רצון של גאולה, רצון של תיקון, רצון של תיקון כלל ישראלי, הוא נמשך ממקורות קדומים עמוקים מאוד, והוא פועל פעולות עמוקות וגדולות מאוד. וחכמים תיקנו לנו את פרשת פרה לפני ראש חודש ניסן. בפשטות הדברים, בניסן נגאלו ובניסן עתידים להיגאל, ולפני זה צריכים להיטהר. זה הסדר, ביטול עמלק, טהרה, ואחר

כך גאולה. ואף אחד לא בטוח שהשנה לא יהיה עוד שלב משלבי הגאולה בניסן.. יש מישהו שיש לו ביטחון שזה לא יהיה... אז ספק, ספיקא דאורייתא לחומר.. להיות מוכנים, מי יודע, ולא נגיד אחר כך לא ידענו, אם היינו יודעים, היינו מתכוננים... אנחנו צריכים להיות בתחושה שיכול להיות, אפילו שזה ספק רחוק, אני לא יודע אם הוא רחוק, אבל פתאום יבוא האדון, אי אפשר לדעת מתי, זה יכול להיות בפתאומיות, זה יכול לקחת חצי יום, אולי כמו שהיה בגאולת מרדכי ואסתר, אז זה לא יהיה ממש בבת אחת, ברגע אחד, זה אולי יהיה בכמה שעות, צריך להיות מוכנים, נהיה מוכנים ולא מופתעים, נהיה מוכנים וה' יעזור.